
АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ ЗА ПОВЕДЕНИЕ ПРИ ПРОФЕСИОНАЛНО НАРАНЯВАНЕ В ДЕНТАЛНАТА ПРАКТИКА

Ралица Васкова¹, Николай Апостолов², Тодор Узунов³

¹ Катедра по протетична дентална медицина, Факултет по дентална медицина, Медицински университет, гр. София, България E-mail: ralica.vaskova@gmail.com

² Катедра по протетична дентална медицина, Факултет по дентална медицина, Медицински университет, гр. София, България E-mail: nickogl@abv.bg

³ Катедра по протетична дентална медицина, Факултет по дентална медицина, Медицински университет, гр. София, България E-mail: uzunov_todor@abv.bg

SURVEY OF OCCUPATIONAL INJURY BEHAVIOR IN DENTAL PRACTICE

Ralitsa Vaskova¹, Nikolai Apostolov², Todor. Uzunov³,

¹ Medical University-Sofia, 1000, Sofia, Bulgaria, ralica.vaskova@gmail.com

² Medical University-Sofia, 1000, Sofia, Bulgaria, nickogl@abv.bg

³ Medical University-Sofia, 1000, Sofia, Bulgaria, uzunov_todor@abv.bg

Резюме

В денталната медицина се прилагат инвазивни методи на лечение на пациентите. Работата с остри предмети създава заплаха за здравето на медицинския персонал поради постоянния риск от убождане и контакт с инфекциозни агенти.

В България, за професионални наранявания с остри предмети съобщават 35% от лекарите по дентална медицина, от които с контаминирани инструменти са 60% от всички случаи, което показва, че пациентите и медицинският персонал са под действието на повече от един рисков фактор едновременно – остри предмети и инфекциозни агенти. Възможностите за пренасяне на т.нар. кръстосана инфекция в ежедневната дентална практика са извънредно много.

Ключови думи: анкетно проучване, поведение при наранявания

Abstract

In dental medicine, invasive treatment methods are applied to patients. Working with sharp objects poses a health risk to medical staff due to the constant risk of puncture and contact with infectious agents.

In Bulgaria, 35% of dentists report professional injuries from sharp objects. Injuries from contaminated instruments account for 60% of all cases, indicating that both patients and medical staff are exposed to more than one risk factor at the same time—sharp objects and infectious agents. The possibilities for the transmission of cross-infection in daily dental practice is alarmingly high.

Въведение

В денталната медицина се използват различни инвазивни методи за лечение на пациентите, които често включват работа с остри инструменти. Тези обстоятелства създават риск за медицинския персонал, който включва не само лекарите по дентална медицина, но и зъботехници и медицински сестри в денталните кабинети.(1,2) Главният риск е свързан с възможността за убождане или друг вид контакт с инфекциозни материали, които могат да бъдат пренесени от пациентите на медицинския персонал и обратно. (3)

Според статистика в България, около 35% от всички лекари по дентална медицина съобщават за професионални наранявания с остри предмети. Още по-тревожно е, че 60% от тези случаи са наранявания с инструменти, които са били контаминирани. Това подчертава, че както пациентите, така и медицинският персонал са изложени на комбинирани рискове – не само от остри предмети, но и от възможността за инфекция.(4)

Входна врата за инфекцията могат да бъдат кожата (ръце, лице), лигавицата на устата, конюнктивата на очите (както на лекаря по дентална медицина и персонала така и на пациентите), кръвният ток (чрез директно проникване на инфектиращите агенти в кръвния ток след използване на зарамена игла или увличане на зарамена слюнка при инжектиране на медикаменти директно в кръвоносен съд. (5)

Това създава притеснение, тъй като възможностите за пренасяне на кръстосани инфекции в рамките на ежедневната дентална практика са многобройни и трябва да бъдат взети под сериозно внимание. (4) Използването на защитни средства по време на дентално лечение от съществено значение за намаляване риска от предаването на кръстосана инфекция между денталния персонал, зъботехниците и пациентите.(6) От значение е включително и вида на работното облекло на медицинския персонал.

Проучване в Съединените американски щати показва, че за 53% от запитаните външния вид на лекаря е изключително важен. С най-висок процент доверие били оценени лекарите в официални дрехи и бяла престилка отгоре, като само от хирурзите хората очаквали да са в синя медицинска униформа. Най-ниско били оценени (като доверие в способностите им) специалистите в ежедневно облекло. (7, 8, 9)

Използването на работно облекло в денталната медицина оказва положително въздействие върху здравето на медицинския персонал, мнението на пациентите и на действието на оздравителните процедури.(10)

При нараняване с контаминиран инструмент е много важна навременната и адекватна реакция на денталния персонал, за да се намали риска от последващи усложнение в следствие инцидента.(11)

Цел

Цел на настоящото изследване е да се установят познанията, поведението и предпазните мерки на лекарите по дентална медицина, зъботехниците и студентите след професионално нараняване с контаминиран инструмент по време на дентална практика.

Материали и методи

Проведено е анкетно проучване сред три групи респонденти за поведението им при нараняване с контаминиран инструмент:

1. Първата група включва 152 лекари по дентална медицина;
2. Втората 96 зъботехници;
3. Третата група обхваща 216 студенти по дентална медицина от ФДМ, МУ-София.

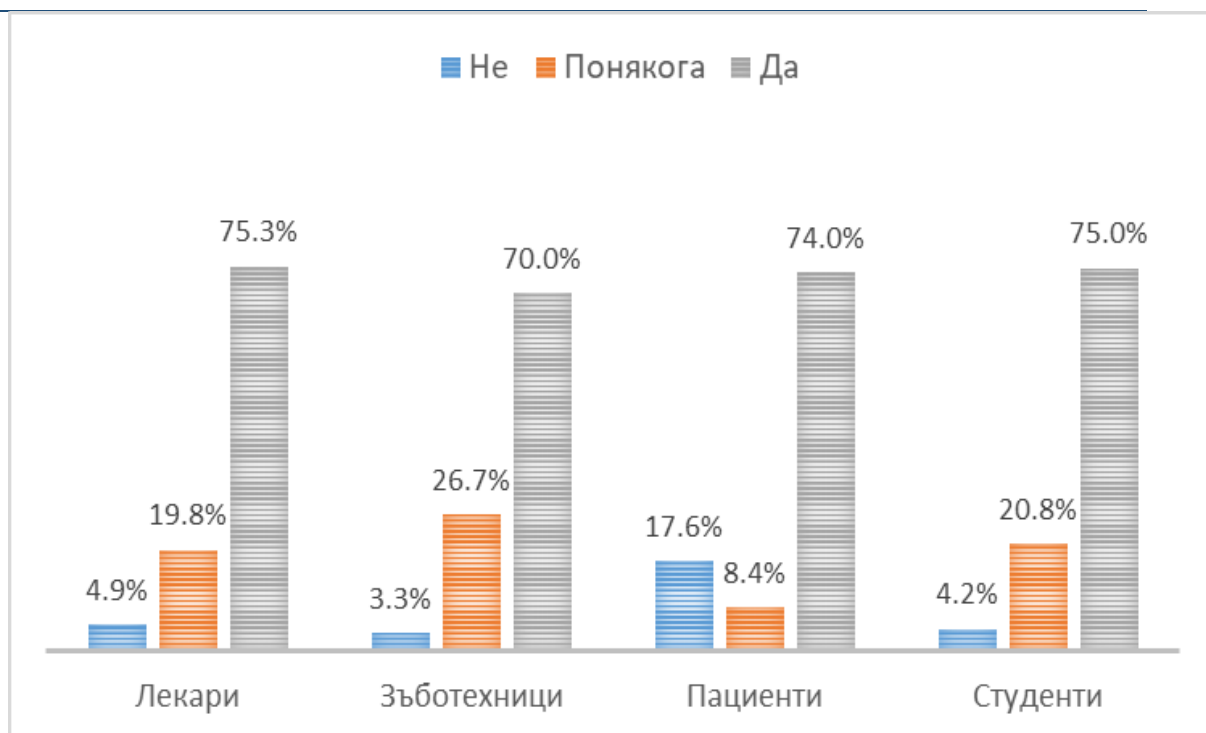
Въпросите от анкетните карти събира информация за:

1. Степента на риска от кръстосана инфекция;
2. Използваните предпазни средства;
3. Действията при професионално нараняване.

Резултати и обсъждане

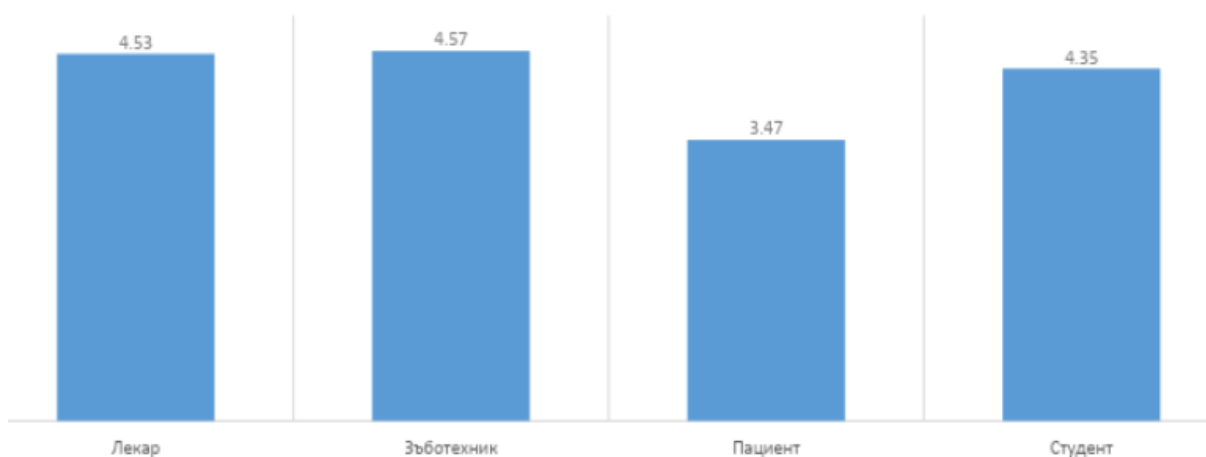
Резултатите от отговора на въпрос от анкетата: *Според Вас съществуват ли рискове за Вашето здраве по време на извършване на дентално лечение?* са представени на Фиг. 1.

От нея може да се види, че преобладаващия отговор при всички групи анкетиран е, че по време на дентално лечение съществува риск от инфекциозно заразяване. Процентът на далите този отговор варира между 70,0% (при зъботехниците) до 75,3% (при лекарите по дентална медицина ЛДМ). От четирите групи най-висок процент заразяване са посочили, че имат пациентите (17,6%), а най-нисък зъботехниците (3,3%). Останалите две групи имат близък процент до този на зъботехниците – от 4,9% при ЛДМ и 3,3% при зъботехниците.

Фиг. 1. Разпределение на анкетираните по вид и мнение за съществуването на риск от заразяване по време на денталното лечение (в %).

На въпрос за определяне на риска от заразяване с инфекциозно заболяване по шестобалната система, мнението на анкетираните лица е представено на Фиг.2.

Фиг. 2. Разпределение на анкетираните по вид и мнение за нивото на съществуващия риск от заразяване по време на денталното лечение (средни стойности).

Средното ниво на риск е най-високо според зъботехниците (4,57). То не се различава много от нивото, което са посочили ЛДМ (4,53) и студентите (4,35). Може да се каже, че тези три групи имат приблизително едно ниво на оценка на

риска от заразяване и то е около 4,30 – 4,60. Единствено пациентите определят ниво на риск под 4, а именно 3,47.

Следващият въпрос е свързан със защитните средства, които се използват или биха желали (при пациентите) да се използват.

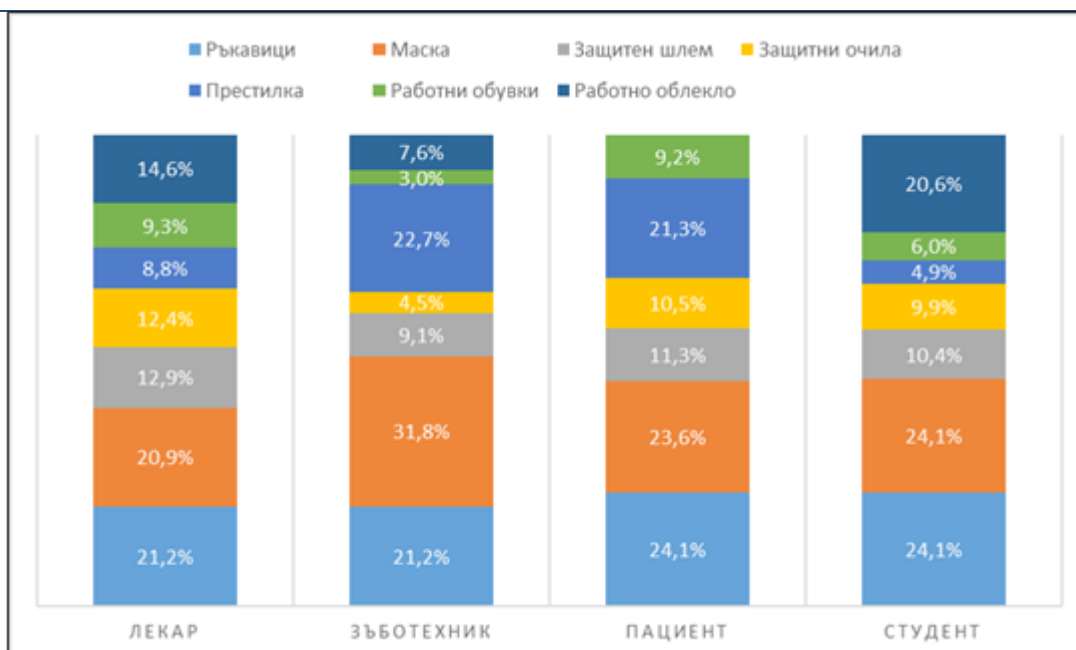
Те са формулирани към:

- ЛДМ и студентите: *Какви защитни средства използвате при работа с всеки пациент;*
- зъботехниците: *Какви защитни средства използвате при работа в зъботехническата лаборатория?*
- пациентите: *Какви защитни средства желаете да използва ЛДМ по време на Вашето лечение?*

Анкетираните имат възможност да изберат от следните отговори:

- ръкавици
- маска
- защитен шлем
- защитни очила
- еднократна престилка
- работни обувки
- работно облекло
- не ползвам нищо от изброените
- не желая (за пациентите)

Нито един, от нито една група анкетирани лица, не е посочил, че не използва или не иска да бъдат използвани предпазни средства. Двете средства, посочени при всички групи с най-голям процент, са ръкавици и маска. Те съставляват между 40% и 50% от всички изброени средства. Резултатите са представени на Фиг.3.

Фиг.3. Видове защитни средства, използвани по време на денталното лечение (в %).

При групата на ЛДМ следващото най-важно предпазно средство е работното облекло (14,6%), следвано от защитен шлем (12,9%) и защитни очила (12,4%). Най-малко посоченото от тази група защитно средство е еднократната престилка. При групата на зъботехниците на второ място като процент се оказва именно работната престилка (22,7%), но най-малко посочен е бил отговорът „работни обувки“ (3,0%). Пациентите също са посочили като най-малко предпочитано защитно средство работните обувки (9,2%), а като предпочитано на трето място средство – престилката (21,3%). На трето място по процент студентите посочват работното облекло (20,6%) като задължително защитно средство, а на последно място престилката (4,9%).

Едни от най-ключовите въпроси в анкетните карти, които разкриват нивото на познание за реакция при нараняване с контаминиран предмет са следните:

Въпрос (към ЛДМ и студенти): *Знаете ли какво да правите, ако случайно се убодете с използван за пациент остър контаминиран предмет (игла, турбинно борче или друго)?*

Въпрос (към зъботехници) *Знаете ли какво да правите, ако случайно се нараните с предмет, който идва от денталния кабинет и не е преминал през протокол на дезинфекция в лабораторията?*

Отговорите на анкетиранията са обобщени във Табл.1.

Анкетирани групи	Знаете ли какво да правите, ако случайно се убодете с използван остър контаминиран предмет?			Total 100,0%
	Не знам	Не съм сигурен	Да, знам	
Лекар	8,6%	22,2%	69,1%	100,0%
Зъботехник	13,3%	40,0%	46,7%	100,0%
Студент	11,6%	46,3%	42,1%	100,0%
Chi-square Test	p-value < 5%			

Табл. 1. Резултати от проверка на връзката между групите анкетирани и знанието какво да правят при случайно нараняване.

Близо 70% (69,1%) от ЛДМ са посочили, че знаят какво да правят в случай на убодане с контаминиран предмет. Не са сигурни 22,2% от тях и само 8,6% не знаят какъв е протоколът на действие. При зъботехниците и студентите процентите са близки. Не са сигурни какво да правят 40,0% от зъботехниците и 46,3% от студентите. Не знаят какво да правят 13,3% от зъботехниците и 11,6% от студентите. ЛДМ имат по-високо познание какво да правят при такава ситуация в сравнение със зъботехниците и студентите.

Анализът на анкетите, разпределени сред различните възрастови групи, показва, че са включени лица, които имат отношение към провеждането на дентално лечение и най-вероятно биха могли да бъдат засегнати от въпросите, свързани с денталното лечение.

От отговорите на въпросите, свързани с използваните защитни средства, всички анкетирани са единодушни, че е важно да се използват предпазни средства, като най-популярните са ръкавици и маска. Вероятно най-голямата причина за високия процент на използваните защитни средства сред ЛДМ е директният контакт с пациентите по време на лечението. Зъботехниците, от друга страна, не срещат пациентите лично, което може да обясни по-ниския брой на използвани защитни средства от тяхна страна.

Заключение

От проведеното анкетно проучване се установи, че анкетирани групи лица нямат достатъчно информация и частично познават протоколите за действие при нараняване с контаминирани инструменти. Относно знанието за това как да се действа при случайно нараняване с контаминиран предмет средното ниво на знание е най-високо при ЛДМ, следват зъботехниците и студентите. Необходимо е въвеждане на обучителен протокол при професионални наранявания по време на дентална практика.

Библиография

1. <https://www.ils.org/treatment/managing-side-effects/dental-and-oral-complications>
2. https://www.agd.org/docs/default-source/self-instruction-%28gendent%29/gendent_nd17_aafp_kane.pdf
3. <https://www.medicalnewstoday.com/articles/dental-problems>
4. Кръстев З., Вл. Панов. ВИРУСНИ ХЕПАТИТИ В ДЕНТАЛНАТА ПРАКТИКА. www.bzs.bg/pictures/Anotacia%20lekcia_Prof.Krastev_Dr%20Panov.doc
5. Vaskova.R., T. Uzunov, P. Bojinov, B. Bonev. Professional risks in dental practice. Biological factors. Helt and science magazine, issue 3-4/ 2021. ISSN 1314- 3360
6. <https://cardsdental.com/article/how-to-control-cross-infection-in-dentistry-basic-guide/>
7. Димитрова, Св., Промоция на здравето, Ст. Загора, 2013
8. Младенов Т., Наръчник по здравословни и безопасни условия на труд, ИК "Труд и право", София, 2005.
9. Средкова К., Гевренова Н., Янев И., Здравословни и безопасни условия на труд, ИК "Труд и право", София, 2003.
10. Radenkova R., D. Todorova, Tsv. Mihaylova, E. Naseva. Contemporary Aspects of Health Protection of Medical Personnel through Working Clothing. Occupational Medicine and Work Ability, issue 3/ 2018. 235-243. ISSN 2534-9481
11. <https://www.hindawi.com/journals/bmri/2022/6142445/>